

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio X. Conciliato Textuum, qui significant Canones obligare statim
atque promulgati sunt, cum iis qui insinuant, alicujus temporis lapsu
id requiri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

contrariam, ille primam per sequentem revocat, et si ejus mentionem non fecerit. *Licet Romanus Pontifex, qui Jura omnia in Scrinio pectoris sui censetur habere, Constitutionem condendo posteriorem, Priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur....* Quae sequuntur spectant Jus singulare, cui se derogare negat Pontifex, nisi illud specialiter commemoret, & rationem hujus discriminis afferens, ait, *se hujus Juris singularis, cum sit Facti & in Facto consistat, esse probabiliter ignarum, quod de Jure communi dii nequit, quod ipse condidit & in Scrinio pectoris gestat.*

Adversus hos Textus objici non possunt C. 28. de Rescript. & C. 3. de Capel. Monach. quae praeter oppositionem, requirunt etiam derogationem expressam Constitutioni anteriori; nam de Constitutionibus Posterioribus, quae Prioribus contrariae sunt, non agitur; verum de Gratiis, quae obviant Conciliis Generalibus, quibus tantam reverentiam exhibere nonnulli Pontifices, ut testarentur, se nolle illis derogare, nisi per expressam mentionem: atque ille mos hodie invaluit, ut probat specialis mentio, quae fit Conciliorum Generalium in Clausula Derogatoria Juri cuiusque contrario Gratiis, quae conceduntur; quinimodo aliquid specialius exigunt, circa Tridentinum, cui per hanc Clausulam Generalem derogari nolunt.

FAGNANUS in Cap. 28. & GONZALES in Cap. 3. laudatam Quaestionem discutunt, an, ut Constitutio contraria anteriorem emendet, necesse sit id expresse caveri? & contendunt, hanc cautionem non esse necessariam, sed sufficere solum oppositionem. FAGNANUS *ibid.* n. 37. sibi objicit Textum allatum a S. ISIDORO acceptum, & respondet, illum esse intelligendum non de autoritate, quae nascitur ex Vetustate, sed de ea, quae oritur ex Dignitate; ita ut ejus sensus sit, in casu discordiae inter Decreta duorum Conciliorum, praefenda esse Conciliorum Majorum Decreta Statutis Synodorum Minorum, nimirum arbitratus est ille Autor haec verba, *antiquior aut potior*, hic esse Synonima, illa accersit ex Can. 28. DIST. I. qui prolixior est Can. II. CAUS. XXXIII. QUEST. II. Sed Paragraphus, qui ad rem facit similis est, excepto quod in hoc 28. Can. legitur, *aut antiquior aut potior*, abest autem prius *aut*, ab altero Canone. Sed etiam si Autor Textus putavisset Decretum Concilii Veteris esse praefendum Decreto Concilii Recentioris, ejus opinio levioris esset momenti; nam *Epistola S. Isidori ad Massonem* procul dubio supposititia est; nam 1. laxamenta, quae approbat, Doctrina illius Autoris adversantur; 2. nec nisi mediante IX. Saeculo prodire.

Itaque, vel abjiciendus est hic Textus, vel ut autoritatis nullius, vel componendus cum caeteris, eum per illos exponendo, quod aequum est, quia Textus obscuri per Textus apertos sunt exponendi.

Quod diximus supra, Constitutionem Posterio-rem Anteriori derogare, quando ipsi adversantur, restringendum est ad Capita, in quibus illae sunt oppositae; caetera vigere debent, ut disertè docet, C. 41. de Elect. in VI. restringendo C. 4. *ibid.* ad Appellationes Extrajudiciales, circa quas aliquid immutavit in Jure antiquo in materia Electionum & definiendo Jus vetus subsistere circa caeteras Appellationes. Ratio est, quia emendatio Juris odiosa res est, & proinde locum non habet, nisi in Casibus expressis.

SECTIO X.

Conciliatio Textuum, qui significant Canones obligare statim, atque promulgati sunt; cum iis qui insnuant, alicujus temporis lapsum ad id requiri.

QUAMVIS Observationes GRATIANI non sint Textus Juris, multumque abfit, ut illae vim atque autoritatem eorum Textuum fortiantur; quaedam tamen

hanc dignitatem adeptae sunt per approbationem generalem: ex hoc numero videtur esse §. *Leges insinuuntur* DIST. IV. *Leges insinuuntur, cum promulgantur, Moribus autem utentium firmantur*, qui intelligendus est de Legibus susceptis, saltem per silentium Partium, quas spectant, nam illae, quae rejiciuntur, ut minus congruae, Moribus utentium non sunt confirmatae.

C. 1. de Postul. supponit, Leges obligare statim atque solemniter promulgatae sunt, desumptum illud est ab INNOCENTIO III. qui reprobatur postulationem Episcopi Altissiodorensis in Archiepiscopum Senonensem, quia ille non servaverat interdictum, quod Regno erat illatum, quamvis solemniter promulgatum, *Cum Cardinalis idem Sententiam Interdicti praesentibus multis Archiepiscopis & Episcopis solemniter ac publice promulgavit*, & ad purgandam suam recusationem & obviamdum excusationi Episcopi, dicentis, eam Sententiam sibi significatam non fuisse, adjicit INNOCENTIUS, quod *nec sit necessarium, cum Constitutio solemniter editur aut publice promulgatur, ipsius notitiam singulorum auribus per speciale Mandatum, vel Litteras inculcare, sed id solum sufficit, ut ad ejus observantiam teneatur, quod noverit eam solemniter editam ac publice promulgatam.*

C. 13. de Penit. significat, Legem obligare statim, atque promulgata est, nam declarat poenam sancitam in Medicos qui neglexerint monere aegros, ut Sacramenta suscipiant, incurri statim, atque Constitutio per Praelatos Locorum fuerit publicata.

Idem insinuat Clem. 2. de Haeret. his verbis, *Statuimus nullis ex nunc*, quae indicant, Concilium Vienne- nse voluisse Decretum suum effectum suum fortiri statim, atque solemniter promulgatum fuisse.

Quoad Textus, qui insnuant, Legem non parere obligationem, nisi certo tempore, à die Promulgationis elapso, duo occurrunt in Tit. *ne Clerici vel Monachi*, tertius scilicet & ultimus; *Primus à Concilio Turonensi* desumptus est, an. 1163. qui excommunicat Monachos, qui sub specie utilitatis suorum Fratrum, aliorum-ve, è Monasterio exeunt, ut Medicinam aut Mundanas Leges legant, nisi ad Claustrum suum intra duorum Mensum spatium redierint.

Posterior est Honorii III. qui illam Constitutionem extendit ad Archidiaconos, Plebanos, Decanos, Praepositos, Cantores, & alios Clericos Personatus habentes, nec non Presbyteros, nisi ab his intra spatium praedictum destiterint.

Cap. 49. de Sent. Excom. excommunicat eos, qui de caetero servari fecerint Statuta edita, & Consuetudines introductas contra Ecclesiae Libertatem, nisi ea de Capitalibus suis, intra duos Menses, post hujusmodi Publicationem Sententiae fecerint amoveri. Hoc Caput est ejusdem Honorii III. ad Episcopum Bononiensem.

Ad Conciliationem horum Textuum, Observandum est, 1. Quasdam actiones per Canones praecipitur, quae statim post Promulgationem fieri nequeunt, quales sunt illae, de quibus agunt tres Posterioris generis Textus: nam qui è Monasterio exierant, ut Medicinam legerent, aut Mundanas Leges, aliquo tempore indigebant, ut redirent, atque res ad iter suum necessarias compararent. Idem cogitandum est de Beneficiariis, qui Locum sui Beneficii ex eadem causa deseruerant. Idem dicendum de iis, quibus jubetur delere Statuta Libertati Ecclesiasticae contraria, illud fieri nequit praeter deliberationem cum Collegio & ejus consensum, quae circumstantiae tempus requirunt & tractationem aliquam.

2. Aliquando atrocitas poenae postulat negligentiam insignem, ne poena sit gravior delicto, negligentia autem non fit insignis, nisi post aliquod tempus: haec mens est CONCILII TRIDENTINI. Cap. 2. SESS. VII. quod certum tempus praefigit ad executionem Decreti lati in eos, qui tunc plura Beneficia incompatibilia possidebant.

3. Pro-

3. Promulgatio non fiebat in fingulis Parochiis, fed tantum in Sede Legislatoris, Pontificis, Metropolitanani & Epifcopi, vel in Loco Concilii; tumque longo tempore indigebant Remotiores à Loco promulgationis, ut ejus notitiam haberent. Hinc Prus IV. in Diplomate: menfis Augufti an. 1564. dato ad declarandum, ex quo tempore Decreta Tridentina circa Difciplinam obligarent, declarat, illa obligare cœpiffe tribus ab eorum promulgatione Menfibus.

4. Idem Pontifex ibidem affert in rationem fuæ Definitionis, quòd ex Jure Communi Constitutiones novæ non obligant, nifi poft aliquod tempus, *Jure etiam Communi fancitum, ut Constitutiones novæ vim, nonnifi poft certum tempus, obtineant.*

5. Juxta illud Jus CONCILII TRIDENTINI C. I. Sess. XXIV. de Reform. Matrim. jubet, Decretum fuum in Matrimonia Clandeftina non habere vim, nifi poft Menfem à Promulgatione in Parochiis factâ; Decernit infuper, ut hujusmodi Decretum in unâquâque Parochiâ fuum robur poft triginta dies habere incipiat à die primæ Publicationis in eadem factâ. Caput idem concedit illis, qui cafu vitæto erant implicati, Menfem, fcilicet intrâ, quem prohibitioni parerent.

6. Cap. 1. De Concef. Præb. in VI. fupponit, ac pro certo proponit, Legem non obligare, nifi, quando pervenit ad notitiam eorum, pro quibus condita eft, vel poft tempus ad hanc notitiam neceffarium. *Lex feu Constitutio nullo astringit, nifi, poftquam ad notitiam pervenerit eorumdem, aut nifi poft tempus, intrâ quod ignorare minimè debuiffent.*

7. JOANNES XXII. Cap. 1. de Præb. inter ejus Constitutiones, ad executionem fuæ Definitionis adverfùs pluralitatem Beneficiorum incompatibilium, per Difpenfationem Sedis Apoftolicæ impetratorum, atque poffefforum, dat Menfem numerandum à tempore notitiæ, quod de notitiâ præfumptâ intelligendum eft, intrâ menfem à tempore notitiæ numerandam.

8. Quoniam inter laudatos Canones, alii unum, alii duos, nonnulli tres Menfes concedunt, patet hinc, illius temporis Definitionem pendere à Legislatoris voluntate, juxta circumftantias Locorum, Temporum, & Perfonarum, ordinatâ: ex eadem voluntate pendet determinatio, utrùm Lex ftatim poft fufficientem Promulgationem obtinebit, an intrâ certum tempus datum, ad faciendam Legislatori fupplices admonitiones, atque impetrandum ejus confenfum ad inobfervationem, ad ejuſdem diffeiminandam inter omnes Subditos Legis notitiam.

Ex omnibus his Obfervationibus fequitur, inter Textus propofitos tamquam pugnantes, nullam eſſe difcordiam, fed diverfitatem meram, quam induxit varietas Circumftantiarum, Locorum, & Temporum: ejuſdem ſunt conditionis illi Textus, cujus illi, de quibus loquitur C. 7. De iis, quæ ſunt à Prælatiſ, Autoritates præmiſſæ, licet diverſe ſint, non tamen adverſe.

Sequitur etiam, illud difcrimen non verſari circa Caput præcipuum, verùm circa Circumftantias, quæ nihil ex eo mutant: Caput illud eſt, Legem non poſſe, nec debere vim habere, nifi poſtquam potuit, & debuit ſufficienter innotefcere; nam, ut ſuprà oſtendimus, Tit. 2. Ignorantia invincibilis Juris excuſat ab obſervatione ejus Decretorum; illa autem provenire poteſt tam ex inſufficienti Promulgatione, quam ex impedimentis, quæ Promulgationem notam fieri prohibuerunt.

Hic monendum duximus, eſſe Leges, quæ jubent, iterari promulgationem ſtatim temporibus, eamque iterationem alium habere finem, quam primam, de qua hucusque egimus; hæc enim fit, ut prima detur Legis notitia, ut poſſit obligare ac ſervari: iteratur autem Promulgatio, certis temporibus, ut Legis gravitas inſinuetur per curam renovandi ejus memoriam, aut ad movendos ad eam ſervandam Subditos, vel ad faciendam monitionem generalem Cenſuræ, alteriufve pœnæ, quæ per eam fancitur: Prioris ge-

neris eſt Decretum CONCILII TRIDENTINI C. I. Sess. XXIV. de Reform. Matrim. Poſterioris eſt C. 1. de Locato Conduſto, quod fert Excommunicationem in Tranſgreſſores C. 39. de Simon.

SECTIO XI.

An Textus, qui dicunt in Legibus novitates eſſe pernicioſas, adverſentur iis, qui docent ſemper licere novas Leges condere.

Pontifex HONORIUS III. C. 9. de Conſuetudine, certum eſſe ſignificat, novitates in Legibus ſæpè ſæpiùs difcordiam parere, illudque inducere videtur ex eo, quòd mediocris non fit autoritas uſus antiqui, *Cum Conſuetudinis, uſusque longevi non fit levis autoritas & plerumque difcordiam pariant novitates.*

BENEDICTUS II. C. 1. de Privil. EXTRAVAG. COMMUN. illud adhibens principium adverſus Leges novas, illud corroborat per obſervationem proſus congruam caſibus, in quibus adverſantur uſui veteri, cujus æquitas probata eſt, & cujus mutationem non requirit utilitas manifeſta, ſcilicet, amorem rei, quæ diutiùs viſa eſt juſta, difficilem facere commutationem Legis antiquæ cum novâ, cujus utilitas non eſt manifeſta. *Plerumque pariunt novitates difcordiam, præſertim cum ab eo, quod diù æquum viſum fuit, per novam Constitutionem receditur, nec quare recedatur, evidens utilitas, vel alia cauſa ſubeſt.*

INNOCENTIUS I. longè antea vituperaverat novitatem in Legibus, verùm aliâ de cauſa, ſcilicet propter contumeliam Eccleſiæ Superioris, cujus deſeritur uſus, ut illi præferatur mos per autoritatem Inferiorem introductus: illud ſignificat Can. 11. DIST. XI. de ſumptus ex ejus Reſponſione ad Decentium Epifcopum Eugubinum, qui illum conſuluerat circa quosdam Uſus nonnullarum Eccleſiarum, Eccleſiæ Romanæ, à qua Religionem acceperant, Ritibus adverſos. *Si qui à Romana Eccleſiæ Conſuetudine errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas, ut ſcire valeamus, Qui ſint, qui aut novitates inducunt, aut alteriùs Eccleſiæ, quam Romanæ Eccleſiæ, exiſtimant Conſuetudinem eſſe ſervandam.*

His Textibus adverſari videntur. 1. Can. 2. DIST. VIII. in quo S. Auguſtinus obſervat, Jus Poſitivum à Jure Naturali in eo diſcrepare, quòd hoc non ſubjacet novitati, illud verò illi fit obnoxium, non ſolum ex parte Dei, qui Leges Humanis Moribus adverſas condere poteſt, verùm etiam ex parte Principum, qui illæſis Societatis Regulis poſſunt præcipere, quod neque ipſi, neque eorum Deceſſores præceperant, illiſque obtemperandum eſſe, ne peccetur in generale Societatis pactum Regibus obſequendi. *Si enim Regi licet in Civitate, cui regnat, aliquid jubere, quod neque antè illum Quisquam, nec ipſe, unquam juſſerat, & non contra Societatem obtemperatur, imò contra Societatem non obtemperatur; generale quippè pactum eſt Societatis obedire Legibus. Licet igitur Principi Leges novas condere, tenenturque ejus Subditi illis, non obſtante novitate, obſequi.*

Idem videtur de Can. 6. CAU. XXV. QUÆST. I. in quo URBANUS II. cum retuliſſet, Quosdam dicere, ſemper licuiſſe Pontifici Leges novas condere, eorumque ſententiam approbaſſet, duos caſus excipit, Scripturæ Sacræ ſcilicet, & Definitionum Conciliorum Generalium, à quibus divertere non poteſt Pontifex, quin cadat in errorem; Per hanc exceptionem ſignificat in quocumque alio Argumento, poſſe juberi aliud, quam præceptum fuerat, prohiberi, quod erat licitum, permitti, quod erat vitæto.

Quod de Principe dictum eſt, ac de Pontifice, dici debet de omni Prælate, cum Seculari, tum Eccleſiaſtico, qui Constitutiones condere poteſt. Poſſunt illi novas condere Leges, ſivè circa illam rem jam factæ fuiſſent quædam, ſivè nullæ: in utrâ-